

УДК 331:004.8

Домашенко С.В.¹, Кривохлябов Д.О.²

¹ канд. фіз.-мат. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. МТЕ-213м НУ «Запорізька політехніка»

ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ

Сучасні організації, комерційні та некомерційні, стикаються з необхідністю приймати рішення не лише щодо стратегії розвитку, взаємодії з постачальниками та клієнтами, грошового обороту, структури та персоналу, але й у сфері цифровізації та автоматизації основних бізнес-процесів. У цьому контексті автоматизація означає як програмні продукти, спрямовані на виконання масових повторюваних операцій або аналіз великих обсягів даних (big data), так і роботизовані станції, які беруть на себе значну частину дій, що потребують фізичної праці працівників. Активний розвиток та впровадження таких технологічних рішень призводить до того, що все частіше використовується поняття "штучний інтелект" як програмного продукту, здатного самостійно приймати певні рішення на основі аналізу масиву даних і завдяки самонавчальним технологіям вирішувати частину бізнес-завдань.

Проте цифрові перетворення не лише трансформують бізнес-процеси, а й призводять до скорочення робочих місць через автоматизацію та роботизацію в різних секторах економіки, появи нових форм праці та професій, пов'язаних зі штучним інтелектом. Активне впровадження цифрових технологій в діяльність організацій призводить до того, що до звичних посад висуваються нові вимоги щодо компетентностей (знань, навичок, вмінь), функціональності та ключових показників ефективності. Персоналу доводиться постійно навчатися та проходити атестацію в очному та дистанційному форматах, пристосовуючись до мінливих трудових функцій.

Змінюється й організаційна культура: більше комунікацій та взаємодій переходять у віртуальний режим, зростає швидкість та інтенсивність прийняття рішень, з'являються нові інструменти та технології роботи, моделі поведінки, виникають нові "корпоративні герої" та "агенти змін". Спостерігаються зміни в технологіях управління персоналом: цифровізується підбір персоналу та кадрова робота, навчання та розвиток персоналу, мотивація та стимулювання.

Проте наявність різноманітних етичних питань використання штучного інтелекту та роботизації в процесі виробництва та господарської діяльності організацій викликає певні занепокоєння та вимагає уважного розгляду. Залучення роботизованих технологій у виробничу та господарську діяльність

організацій породжує різноманітні соціальні, етичні та юридичні проблеми взаємодії робота та людини.

Сучасні експерти, що займаються проблемами штучного інтелекту, виділяють такі основні напрямки етичних проблем в даній області: розробка етичних принципів та стандартів, що регламентують розробку та застосування штучного інтелекту, а також фундаментальні уявлення про те, як повинні розроблятися та використовуватися ці технології з урахуванням їх потенційного впливу на всі сфери життя суспільства. Наразі основні зусилля зосереджені на розвитку першого напрямку - створенні етичних норм, стандартів і принципів з розробки та застосування штучних інтелектуальних систем і робототехніки. Основними проблемами в цій галузі є реалізація машинної етики або етики "поведінки" систем штучного інтелекту, формалізація етичних понять, верифікація та валідація етичного компонента, стандартизація машинної етики та етичних аспектів штучного інтелекту.

Під час впровадження систем штучного інтелекту фахівці стикаються з певними складнощами. По-перше, ці технології потребують значних фінансових інвестицій, які окупляться протягом кількох років. По-друге, після закупівлі робототехніки та програм з елементами штучного інтелекту настає етап їх інтеграції в бізнес, де виникають проблеми з персоналом організації. По-третє, для навчання та успішної роботи більшості штучних інтелектуальних систем потрібні масиви інформації, що породжує проблему конфіденційності даних.

Активне впровадження штучного інтелекту та роботизованої техніки в корпоративне життя породжує низку етичних проблем, які необхідно вирішити найближчим часом:

- ставлення працівників до використання роботів у виробничій діяльності та автоматизації процесів, що впливають на їх трудові функції та організацію роботи;

- етичні питання переосвіти та переатестації працівників у зв'язку з впровадженням нових програмних продуктів та робототехніки;

- етичні проблеми скорочення персоналу при впровадженні штучного інтелекту та автоматизації виробничих процесів;

- етичні проблеми, пов'язані з обробкою персональних даних працівників (оцінка психологічного та фізичного стану, особистісних якостей та рис характеру, цінностей та переконань спеціалізованими програмами, які працюють на базі штучного інтелекту, а також слідкування за роботою працівників);

- етичні протиріччя при використанні в роботизованій техніці та сучасних програмних продуктах спеціальних пристроїв та технологій слідкування, які також поширюються на взаємодію з ними працівників.

Таким чином, майбутнє належить організаціям, які активно використовують переваги штучного інтелекту та роботизації для підвищення ефективності діяльності. Від вирішення етичних протиріч щодо штучного інтелекту в багатому вимірі залежить успішність впровадження цифрових технологій та автоматизації і, як наслідок, компанії в цілому.